

نشریه علمی پژوهشی

هفته‌نامه افق حوزه • دوشنبه ۴ دی ۱۴۰۲ • ۱۱ جمادی‌الثانی ۱۴۴۵ • ویژه‌نامه عملکرد معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه

تحقیق و پژوهش در کلام امام خامنه‌ای

دنیای داخل کشور تربیت می‌شود. همچنین در زمینه مسائل قرآنی و تفسیر و دیگر علوم حوزوی و نیز تربیت مدرس برای دانشگاه‌ها و دروس معارف اسلامی و نیز تربیت محقق و مؤلف برای پاسخگویی و مقابله با شبهات، برنامه‌ریزی منظم و مرتبی داشته باشد.

انجام تحقیقات اسلامی با توجه به نیازها در حوزه‌های علمیه

شما بدانید میدان تبلیغ دین، میدان تحقیقات و نوشتن کتاب‌ها، بسیار مهم است. شما بنشینید، یک مینا و فکر اسلامی را از کتاب و سنت استخراج و سپس جمع‌بندی کنید، آن را آرایش دهید و وارد اینترنت کنید یا در اختیار دانشگاه‌ها و رادیو و تلویزیون بگذارید. بنابراین کاری را که کار شماست، انجام دهید. به خوبی هم انجام دهید. در زمینه‌های تاریخی و حدیث و تفسیر می‌شود، کار کنید؛ بالآخره باید کار کنید. بگردید ببینید، امروز خلأ چیست؛ ذوق و سلیقه به خرج دهید.^۲

پی‌نوشت‌ها

۱. بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران در تاریخ ۱۳۹۷/۱/۲۳.
۲. بیانات در دیدار اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در تاریخ ۱۳۸۵/۸/۱۳.
۳. بیانات در دیدار اعضای مدرسه حقانی در تاریخ ۱۳۷۸/۹/۱۵ به نقل از روشنائی علم، ص ۳۴۶.

فراهم کند و با وجود تهیدستی در بنیان‌های اخلاقی و اعتقادی، با تحمیل سبک زندگی غربی به جوامع عقب‌مانده از کاروان علم، اختیار سیاست و اقتصاد آنها را به دست گیرد. ما به سوءاستفاده از دانش مانند آنچه غرب کرد، توصیه نمی‌کنیم؛ اما مؤکداً به نیاز کشور به جوشاندن چشمه دانش در میان خود اصرار می‌ورزیم.

ضرورت طراحی و تأسیس بانک اطلاعات مراکز پژوهشی

ما باید تحقیق را، (که حقاً و بدون شک باید پژوهش و تحقیق مورد توجه و اهتمام بیشتری قرار بگیرد)، در کشور اولاً با توجه به نیازهای آن، هدف‌دار کنیم؛ یعنی ببینیم واقعاً کشور به چه احتیاج دارد و پژوهش‌ها را در جهت نیازهای کشور قرار بدهیم که در خلال بیانات بعضی از دوستان هم روی آن تکیه شده بود و کاملاً هم درست است و این لایحه‌اش این است که ما بانک اطلاعات و مرکزی داشته باشیم. همه بتوانند، بدانند چه لازم است، چه انجام شده است و چه لازم است برای تکمیل یک پژوهش، تا بتواند این قطعات گوناگون در کنار هم جمع بشود.

ضرورت شناسایی نیازهای جامعه در حوزه‌های علمیه

حوزه علمیه باید مثل یک کارخانه تأمین‌کننده نیازهای جامعه، مرتب کار کند و محصول خود را که همان محققان و مبلغان و مدرسان و مؤلفان و انواع قشرهای روحانی هستند، بیرون دهد. حوزه باید برنامه‌ریزی کند و مشخص باشد که مثلاً پنج‌سال دیگر، چه تعداد مبلغ مناسب برای مناطق گوناگون

کلام حکیمانه رهبر فرزانه انقلاب آیت‌الله‌العظمی امام خامنه‌ای در همه عرصه‌های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، آموزش و پژوهش، کلامی آگاهانه، دلسوزانه، واقع‌بینانه، ناظر به نیاز زمان و رشد و تعالی جامعه می‌باشد. سخنان دقیق و عمیق ایشان درباره پژوهش و تحقیق، برای اساتید، فضلا، طلاب و محققان حوزه‌های علمیه، بسیار راه‌گشا و هدایتگر خواهد بود که در متن پیش رو به بخشی از آن اشاره می‌گردد.

آینده‌نگری در تولید علم با نیازسنجی

یکی مسئله علم نافع است. دنبال علمی باشیم که برای کشور لازم و نافع است؛ نه فقط برای حال کشور؛ بلکه برای ده سال بعد و بیست سال بعد کشور. ممکن است، ما در بیست سال بعد، یک نیازی داشته باشیم که از امروز باید تحقیقات آن نیاز شروع بشود. اگر امروز تحقیق نکرده‌ایم، اگر امروز خودمان را آماده نکرده‌ایم، آن وقتی که لازم داریم، دست‌مان خالی خواهد بود. باید این نیازسنجی انجام بگیرد و نیازهای امروز هم، مورد ملاحظه قرار بگیرد. دانش‌جویی و دانش‌آموزی و فراگیری علم و تعلیم علم، بر مبنای نفع آن و نیاز آن باشد.

علم و پژوهش، دانش، آشکارترین وسیله عزت و قدرت یک کشور

علم و پژوهش؛ دانش، آشکارترین وسیله عزت و قدرت یک کشور است. روی دیگر دانایی، توانایی است. دنیای غرب به‌برکت دانش خود بود که توانست، برای خود ثروت و نفوذ و قدرت دوپست‌ساله

آیت‌الله اعرافی

رسالت اصلی دبیرخانه گره زدن طرح‌های حوزوی به نیازهای نظام و دغدغه‌های مقام معظم رهبری است

در اسناد کلان حوزه بخش پژوهش نیز، مورد توجه است و در پرتو این اسناد، ده‌ها طرح ناظر به نیازهای پژوهشی تدوین شده است. باید گفت‌مان علمی انقلاب اسلامی شکل بگیرد و این گفت‌مان علمی، دستاوردهای حوزه علمیه را به نمایش خواهد گذاشت.

کشف مسائل و نیازهای اصلی نظام اسلامی، از اهمیت بسیاری برخوردار است؛ طرح‌های مختلفی در عرصه‌های متنوع حوزوی از جمله تبلیغ در دست‌ورکار قرار دارد که باید تمام آن‌ها، با پشتوانه پژوهش باشد و در کنار سایر نظامات تربیتی و آموزشی حوزه پژوهشی نیز، با راهبرد کلان مورد برنامه‌ریزی قرار گرفته است.

دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام، حدود دو سال است که شکل گرفته و تاکنون صدها طرح به آن واصل شده است. رتبه‌بندی پژوهشگران و سامانه پژوهشگران نیز انجام شده است. در این طرح، پژوهشگران با ادبیات و شاخص‌های حوزوی رتبه‌بندی شده و در سامانه ثبت می‌شوند. تاکنون ۱۲ هزار نفر در این سامانه ثبت‌نام کرده‌اند و بیش از ۷۶ هزار اثر در سامانه ثبت شده است. همچنین رتبه‌بندی مراکز پژوهشی در ذیل یک رتبه‌بندی جامع در دست‌ورکار قرار دارد. امروز تمام ۵۰۰

مدرسه علمیه سطح کشور، با شاخص‌های ارزیابی که پژوهش نیز در آن ایفای نقش دارد، رتب‌بندی شده‌اند.

جشنواره علامه حلی رحمته‌الله علیه و کتاب سال حوزه، از اهمیت بسیاری برخوردار هستند؛ در این جشنواره‌ها نیز، شاهد ارتقاء و تحول‌های بسیاری بوده‌ایم.

باید محققان حمایت شوند؛ افزایش مراکز، انجمن‌ها، مجلات و قطب‌های پژوهشی را طی سال‌های اخیر شاهد بوده‌ایم. نیازمند خروجی ماندگار و هدفمند هستیم. در حوزه هوش مصنوعی با دست خالی در حوزه‌های علمیه توانسته‌ایم، تحولات بزرگی را رقم بزنیم.

پژوهش پشتوانه اقدامات متعدد است. باید طرح‌های مختلف ازجمله آموزش نیز پژوهش‌محور باشد. نظام علمی و درسی باید معطوف به تحقیق و پژوهش شود، انتظارات از معاونان پژوهشی نیز، در همین مسیر قرار دارد. از طریق آموزش و پژوهش عرصه‌های جدید دانشی ایجاد شده است و در مرکز اسناد، سوره‌های خوب و مفیدی برای اقدامات تحقیقی و پژوهشی وجود دارد. همچنین از ظرفیت عظیم درس‌های خارج، نباید غافل شویم و در قلمرو کلان علوم اسلامی، درس‌های آزاد تحقیقی باید شکل بگیرد.

آیت‌الله حسینی بوشهری

پژوهش هنوز جایگاه واقعی خود را در سیستم برنامه‌های حوزه پیدا نکرده است

بزرگی است و چه انتظاری از این مدرسه می‌رود که خروجی پژوهشی داشته باشد؟

باید به نقطه‌ای برسیم که بگوییم، آموزش بدون پژوهش اساساً آموزش نیست؛ نه اینکه گفته شود، اگر آموزش محقق شد، همه چیز محقق شده است. بنابراین هم شورای عالی حوزه و هم، مدیر محترم باید تلاش کنند تا پژوهش جایگاه بالاتری پیدا کند.

اگر علم در سیر پژوهش قرار گرفت، تبدیل به ملکه برای عالم می‌شود و اندیشه انسان بر اساس آن شکل می‌گیرد؛ فلذا باید آموزشی به طریقه بدهیم که بتوانند، قلم در دست بگیرد، فکر کرده و اندیشه عمیق خود را پیاده کند.

اگر کار پژوهشی در حوزه رونق پیدا کرد، آموزش را نیز رشد می‌دهد و آن را بالنده می‌کند. چنین طلبه‌های هنگام مطالعه یک کتاب، به دنبال ارائه نظریات جدید در چارچوب استنباطی و فقهی است و اینجاست که آموزش در پرتو پژوهش غنا پیدا می‌کند.

پیشرفت‌هایی که حاصل شده است، پژوهش همچنان گاهی مهمان ناخوانده آموزش است. اینکه هنوز در تعداد قابل توجهی از مدارس، اصلاً معاون پژوهش وجود ندارد، نقیصه بسیار

مقوله پژوهش و تحقیق یک مقوله دیرپای در حوزه‌های علمیه و دیگر مراکز علمی است. بخش زیادی از افتخارات ما، موهبت کارهای پژوهشی عمیق، سنگین و فاخری است که در ادوار مختلف تاریخ تشیع، توسط بزرگان و محققان انجام گرفته و ما امروز حقیقتاً سر سفره آن‌ها هستیم.

همان‌گونه که به ما یاد داده‌اند، اگر نامی از گذشتگان برده می‌شود، علاوه بر تکریم آنان، باید برای ایجاد انگیزه و معیاری باشد برای کارهای امروز؛ خصوصاً آنکه که تفاوت زیادی بین بایسته‌های امروز و گذشته وجود دارد.

برای به ثمر نرسیدن پژوهش در همه موضوعاتی که لازم است، راجع به آن‌ها کار پژوهشی صورت بگیرد، باید تشکیلات و ساز و کار مدیریتی تعریف شود. خوشحالیم که در طی سال‌های گذشته بزرگوارانی که سکان‌دار مدیریت پژوهش در حوزه بودند، موفق ظاهر شدند.

مشکل امروز ما در سکانداری معاونت پژوهش نیست؛ بلکه در قوانین و مقرراتی است

پژوهش غیر از فراگیری و تقلید است

که توسط شاگردانش منتقل شده باشند. برخی از پژوهشگران بزرگ صاحب قلم نبودند؛ بلکه نظرات‌شان را شاگردان آنها نقل می‌کردند.

این سخن «علیکم بالمتمون لا باحواشی» نکته صحیحی است. حواشی زیاد دیدن، هم ذهن را خسته می‌کند و هم، وقت را می‌گیرد. برخی از بنده سؤال می‌کنند، از حواشی مکاسب و رسائل کدام‌ها را بخوانیم؛ اما به نظر بنده، مهم برای آنها در آن وقت، فهمیدن حرف شیخ است. با ترک خواندن حواشی بسیار، شاید دوران سطح-خوانی هم کوتاه‌تر شود.

یکی از فایده‌های پژوهش این است که ذهن را فعال و از حالت حفظی و تقلیدی خارج می‌کند.

همچنین پژوهش در بعضی مواقع بر تتبع و آراء و حواشی مختلف را دیدن، اولویت دارد. بعضی از شاگردان امام خمینی رحمته‌الله علیه برای درس ایشان حواشی مختلف را می‌بردند خدمت‌شان تا ایشان

و تجربه هم گفته که علم وقتی نوشته می-شود، به بند درمی‌آید و اصولاً هنگام نوشتن یک مطلب، نکات و تحلیلات جدیدی از آن در ذهن خطور می‌کند و مطالب جدید و جرقه‌های جدیدی را به ذهن می‌آورد که مثلاً آیا این مقدمات به این نتیجه ختم می‌شود یا خیر یا راه‌های جدیدی برای اثبات آن وجود دارد یا خیر؟

سفارش دوم مرحوم شیخ انصاری این بود که با علما و بزرگان مباحثه کن و در مجلس بحث آنها شرکت کن. همین گعده‌های علمی که در نجف رایج بوده، بعضی از آنها اعجاب‌آور است.

این بالندگی‌هایی که در فقه و اصول بوده و هست، نتیجه این حالات بوده. ایستایی کنونی علوم دینی، کمی نتیجه ترک این حالات است؛ البته پژوهش همیشه ملازم با نوشتن نیست؛ ممکن است کسی پژوهشگر قوی‌ای باشد؛ ولیکن چیزی ننوشته باشد؛ ولی حرف برای گفتن دارد

حوزه از همان ابتدای تأسیس خود، دارای سنت‌های پژوهشی‌ای کارآمد و مفیدی بوده است. از همان اول که طلبه مشغول ادبیات خواندن می‌شد، درس خواندن و فهمیدن و داوری بین دو نظریه علمی و انتخاب و اظهار نظر را می‌آموخت. شیخ اعظم در دست‌خطی که از ایشان است و بنده ملاحظه کردم، توصیه‌هایی فرمودند که بسیار جالب است. ایشان دو امر را خیلی سفارش کردند؛ یکی اینکه طلاب را سفارش کرده بودند به نوشتن و اینکه مطالب را به قلم بیاورند؛ همان‌طور که در روایات ما هم هست

آن حواشی را مطالعه کنند؛ ولیکن حضرت امام رحمته‌الله علیه از پذیرش آنها امتناع می‌کردند یا یکی دو حاشیه را بیشتر قبول نمی‌کردند و در جواب می-گفتند: اگر بخواهم این همه حواشی ببینم، پس کی فکر کنم.

تتبع در علوم نقلی مثل فقه نیز، بسیار مهم است. کسانی مانند حاج کاظم تبریزی در تتبع کتب نظیر بود. تتبعات فراوانی داشت و می‌گفت: در فقه گاهی یک کلمه‌ای که بزرگی در تعلیقه‌ای یا حاشیه‌ای گفته، منشأ فکر و تتبعات فراوان برای من شده و برایم فتح بابی کرده است. حاشیه

آخوند بر مکاسب کم است؛ ولیکن نکات بسیار عالی‌ای دارد. البته بر کتاب‌هایی که ماندگاری بالایی دارند، باید حاشیه نوشت.

نکته‌ای هم که در مورد سنت‌های پژوهشی هست، اینکه حوزه سنت‌های پژوهشی بسیار عالی‌های داشته است؛ مثل تعلیقه و حاشیه‌نگاری. الان نوشتن تفسیر خوب است؛ ولیکن خوب است که برخی از علماء کار تفسیری‌شان امام خمینی رحمته‌الله علیه برای درس ایشان تفسیر المیزان یا تفاسیر دیگر شیعی بنویسند.

راه‌اندازی بخش ویژه اساتید

در جشنواره علامه حلی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه

با توجه به تقاضاهای اساتید مدارس علمیه سراسر کشور مبنی بر امکان شرکت در جشنواره علامه حلی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه، شورای سیاست‌گذاری جشنواره علامه حلی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه، در جلسه مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۰ خود، دستورالعمل برگزاری بخش اساتید در کنار بخش طلاب جوان در این جشنواره را تصویب کرد. بر این اساس، در چهاردهمین دوره جشنواره و برای نخستین بار، تعداد ۱۲۲۷ اثر از سوی اساتید برادر حوزه‌های علمیه و ۱۳۳۳ اثر توسط اساتید خواهر حوزه‌های علمیه به دبیرخانه جشنواره ارسال شد که پس از انجام ارزیابی‌های مربوط در دبیرخانه‌های استانی و ارسال آثار برتر اساتید به مرحله کشوری جشنواره، تعداد ۲۱ اثر از آثار اساتید برادر و ۹ اثر از آثار اساتید خواهر به عنوان برگزیده کشوری جشنواره انتخاب و تجلیل شدند.

معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه برگزار می‌کند،

ایده پرداز

برای مشارکت اساتید و طلاب دروس آزاد در پژوهش

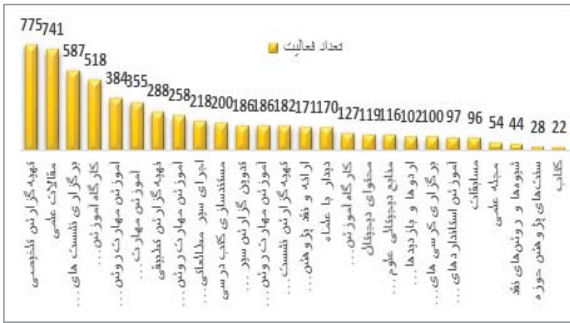
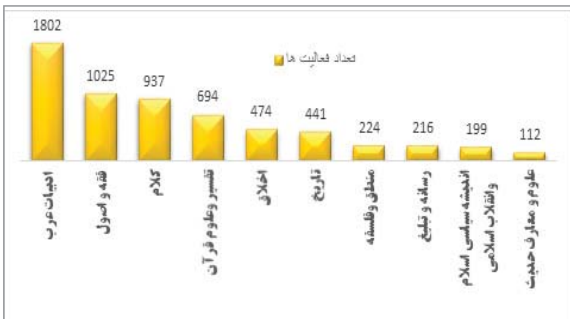
معاونان: اساتید، پژوهشگران، مسئولان و پرسنل حوزه‌های علمیه

آخرین مهلت ارسال ایده: ۱۴۰۲ ۵دی

اطلاعات بیشتر و دریافت فرم ثبت‌نام: @idehpardaz

برگزاری دوره تربیت مدرس مهارت‌های پژوهشی مهمترین رکن فرایند رشد و تربیت پژوهشی طلاب

مدرسان مهارت‌های پژوهشی در سطوح مختلف، یکی از مهمترین ارکان فرایند رشد و تربیت پژوهشی طلاب و اساتید حوزه‌های علمیه محسوب می‌گردند. اجرا و تحقق مطلوب برنامه‌های پژوهشی در سطح واحدهای آموزشی همچون پژوهش درسی، تحقیق پایانی، تحصیل پژوهش محور و همچنین ارتقای سطح کمی و کیفی برخی از مهمترین برنامه‌های ترویجی پژوهشی همچون جشنواره علامه حلی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه و نشریات علمی واحدهای آموزشی، نیازمند آموزش صحیح و هدفمند مهارت‌های پژوهشی به طلاب، توسط مدرسان توانمند می‌باشد. از این رو به سبب تأمین استاد در واحدهای آموزشی، ضرورت تأمین و سازماندهی مدرسان مهارت‌های پژوهشی، راه‌اندازی دوره تربیت مدرس مهارت‌های پژوهشی، برنامه‌ریزی و به‌اجرا درآمد. از سال ۱۴۰۰ تاکنون، سیزده دوره به‌صورت متمرکز توسط معاونت پژوهش ستاد و یا از سوی مدیریت‌های استانی و مراکز، طراحی و اجرا شده است که تاکنون بیش از ۴۵۰ نفر در دوره‌های تربیت مدرس مهارت‌های پژوهشی شرکت و آموزش دیدند.

پژوهشگر نباید مصرف‌کننده باشد

آیت‌الله العظمی جوادی آملی به‌مناسبت هفته پژوهش

مقلاً، مجتهداً بدانند. شما الآن که در حوزه و دانشگاه هستید، باید مهمبن باشید؛ وگرنه مصرف‌کننده هستید. این پژوهش نیست، این مصرف کردن است. حرف‌های دیگران را یاد گرفتن و نقل کردن، این حرکت هیمنه نیست، این پژوهش نیست، این مصرف‌کننده است. مصرف کردن کار مقلدان است. ما وقتی به حضور امام رسیدیم، از ذات مقدس الهی به برکت انمه رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه می‌خواهیم که نوآور باشیم. اگر انجیل بعد از تورات است، حرف‌های تازه دارد و اگر قرآن بعد از آن‌هاست و هیمنه دارد، ما هم [و] حوزه ما[هم] باید نسبت به حوزه‌های گذشته هیمنه داشته باشد

خبری‌های هستند که به داعی انشاء القاء می‌شوند؛ یعنی انسان به بارگاه امام هشتم رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه که مشرف شد، از آن ذات مقدس درخواست می‌کند که به برکت الهی از خدا بخواهند که من محقق و یک پژوهشگر بشوم که این سه کار را بتواند بکنم؛ گذشتگان ما چه فرمودند؟ آیندگان ما چه می‌خواهند؟ من چگونه گذشته را حفظ کنم و تراث گذشته را حفظ بکنم و قابل عرضه به نسل بعد بکنم و تحویل اینها بدهم؟ آنکه فقط گذشته را بلد است، محقق نیست. محقق می‌خواهد برای آینده بدون سرمایه حرف بزند، محقق نیست. محقق یعنی این اصلاح سه‌گانه را مجتهداً نه

جریان پژوهش را همراه با تعلیم و تعلم بر ما لازم کردند. یک بحث در این است که انبیاء رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه آمدند معلم ما شدند «یعلمهم الكتاب والحکمة» یک بحث در این است که به ما نفروموند؛ همین که عالم شدید، کفایت کنید. همین که معلم شدید، همان گفته‌ها را منتقل کنید؛ بلکه وقتی به بارگاه انمه رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه مشرف شدید، خود آنها به ما آموختند که از پیشگاه آنها درخواست و عرض کنیم: «ای محقق لما حقیقتم و مبطل بما ابطلتم» این جمله که در زیارت جامعه کبیره است، گرچه به صورت خیر است؛ اما جمله‌هایی که در زیارتنامه‌ها هست، در مناجات هست، در ادعیه است، اینها جمله‌های

معاون پژوهش حوزه‌های علمیه

سنت‌های پژوهشی حوزه باید احیا شود

نگاهی به فعالیت‌های پژوهشی حوزه در سال گذشته

بخش علوم انسانی وجود دارد. از این تعداد حدود ۲۷۰ نشریه علمی پژوهشی و ترویجی در علوم اسلامی و علوم انسانی اسلامی هستند که حدود نیمی از آن، به‌زحمت نهادهای حوزوی منتشر می‌شوند. ۸۰ نشریه علمی و تخصصی نیز، توسط مراکز پژوهشی حوزوی تولید می‌شود؛ همچنین ۱۵۰ نشریه نیز به‌صورت داخلی توسط مراکز و واحدهای آموزشی تولید می‌شود. در کتاب سال نیز، در دو دهه گذشته بیش از ۲۰ هزار اثر از کتاب و پایان‌نامه سطح ۴، از سوی نویسندگان حوزوی به دبیرخانه واصل شده است. اگرچه با وضعیت مطلوب فاصله داریم؛ ولی اقدامات انجام‌شده، نشان می‌دهد که حوزه علمیه پیشرفت‌های خوبی در عرصه پژوهشی داشته است. ابتدا طلاب باید مهارت‌های پژوهشی را بیاموزند و بعد وارد عرصه پژوهش شوند. اساتید برای تدریس کتاب مهارت‌های پژوهشی، دوره دیدند که این مسئله تاکنون سابقه نداشته و بیشتر اساتید بر اساس تجربه به تدریس پژوهش می‌پرداختند. در دو سال اخیر، چهارده دوره تربیت مربی مهارت‌های پژوهشی در استان‌های مختلف برگزار شد. همچنین حدود ۲ هزار استاد هم، طی چند سال گذشته، دوره ماده واحده دانش‌افزایی مهارت پژوهشی را شرکت کرده‌اند.

برای هر آموزش مهارت پژوهشی به طلاب، کتاب مهارت‌های پژوهش نوشته شده و لذا در این راستا، برای اساتید نیز دوره‌های ویژه‌ای برگزار می‌شود. کتاب مهارت‌های پژوهش به‌صورت کارگاهی است و می‌تواند الگویی برای دیگر موضوعات و مسائل باشد. طلبه را باید جستجوگر تربیت کنیم. این کمک می‌کند تا طلبه در نظام آموزش حوزه موفق باشد. باید تلاش کرد، روح تحقیق و جستجوگری را در طلبه و مدرسه زنده کرد؛ اما مهارت‌های پژوهشی در این راه لازم است. در این راستا برای اساتید کارگاه‌هایی را برگزار کردیم تا با مدل کار آشنا شوند. چهار مهارت روش مطالعه، روش فناوری پژوهش، روش تحقیق اولیه و روش نگارش مقاله

گزارش سامانه وضعیت‌سنجی فعالیت‌های پژوهشی در واحدهای آموزشی (معرفی دستکاپ مجازی)

برای هدایت و نظارت بر فعالیت‌های پژوهشی در استان‌ها و حوزه‌های علمیه سراسر کشور، سامانه‌ای بر اساس مصوبه ۱۰۰۲ شورای عالی، مبنی بر تعیین شاخص‌های کلان و خرد رتبه‌بندی واحدهای آموزشی در عرصه‌های آموزشی، پژوهشی و... طراحی گردید. با راه‌اندازی آزمایشی این سامانه در بستر دستکاپ مجازی، برای اولین بار، همه واحدهای آموزشی، دارای پرونده به‌روز پژوهشی شده و امکان ثبت اطلاعات از سوی این واحدها و نظارت استان‌ها و ستاد مرکزی فراهم شده است.

الف) وضعیت‌سنجی پژوهشی در مدیریت استانی (تعداد ۸ شاخص کلان و تعداد ۲۸ شاخص خرد)

برای رصد فعالیت‌های ستاد پژوهشی در استان‌ها، کلان‌شاخص‌های ذیل از قبیل:

- زیرساخت‌های پژوهشی (شورای پژوهش کلان استان، پژوهش سرا...)
- آموزش پژوهش (برگزاری دوره‌های مهارتی)؛
- فعالیت‌های پژوهشی (جشنواره استانی علامه حلی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه، تشریح علمی، کمیته استانی آزاداندیشی)؛
- فرهنگ‌سازی پژوهش (هفته کتاب، هفته پژوهش، برگزاری مسابقات)؛
- حمایت و پشتیبانی (تشکیل بانک اطلاعات پژوهشی، ساماندهی آثار پژوهشگران استان)؛
- منابع انسانی و مالی؛
- ارتباطات و تعاملات با ستاد و مدارس؛

فرهنگ‌سازی پژوهش (اطلاع‌رسانی پژوهشی، برگزاری نشست‌های توجیهی و انگیزشی)؛

حمایت و پشتیبانی (کتابخانه و سالن مطالعه استاندارد، سایت رایانه بانک اطلاعات و نرم‌افزارهای علمی پژوهشی)؛

منابع انسانی و مالی؛

ارتباطات و تعاملات با ستاد استان و دیگر واحدهای حوزوی؛

سایر فعالیت‌ها (خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها).

سایر فعالیت‌ها (خلاقیت‌ها و نوآوری‌ها).

ب) وضعیت‌سنجی عملکرد پژوهشی واحدهای آموزشی (تعداد ۷ شاخص کلان و ۳۴ شاخص خرد)

آموزش پژوهش و اجرای درس مهارت‌های پژوهشی (براساس برنامه جامع پژوهش)؛

فعالیت‌های پژوهشی (پژوهش درسی، تحقیق پایانی، مجلات و نشریات علمی واحدهای آموزشی، جشنواره علامه حلی مدرسه‌ای، کانون‌های علمی طلاب)؛

تفسیر و علوم قرآن، علوم و معارف حدیث، تاریخ، اخلاق، رسانه و تبلیغ، اندیشه سیاسی اسلام و انقلاب اسلامی.

طلاب در حال تحصیل در تمامی رشته‌های علمی یادشده، می‌توانند مطابق عناوین تعریف‌شده در جدول نگارش پژوهش، ترویج پژوهش و آموزش پژوهش به فعالیت بپردازند. (عناوین این فعالیت‌ها در آیین‌نامه ارزیابی و رتبه‌بندی کانون‌ها ذکر و آیین‌نامه‌ای هم، برای شیوه اجرای هریک از آنها تدوین و در اختیار اعضای کانون‌ها قرار داده شده است).

اطلاعات آماری

کانون‌های علمی طلاب واحدهای آموزشی

تشکیل پرونده برای کانون‌های مدارس و ایلاخ جداول امتیاز فعالیت‌های کانون از سوی مدیر حوزه‌های علمیه، کانون‌های علمی فعال شناسایی و ساماندهی شده‌اند. در این دوره با رشد قابل توجه، تعداد ۱۰۴۵ کانون با ۹۸۱۴ عضو ثبت شد. این رشد در سال ۱۴۰۱ نیز ادامه داشت که به ۱۱۶۶ کانون با تعداد ۱۰۲۱۳ عضو رسید. این آمار در سال جاری در مرحله به‌روزرسانی است.

با توجه به اینکه در ماه‌های اولیه سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ قرار داریم، فعالیت کانون‌های علمی در مدارس علمیه در سال جدید نیز شروع شده است و به‌روزرسانی اطلاعات آماری کانون‌ها نیز، در حال انجام است و به‌زودی تکمیل خواهد شد. امیدواریم سال جاری نیز، مانند سال‌های گذشته با رشد کمی و کیفی کانون‌های علمی در مدارس علمیه مواجه شویم.

علوم و زمینه فعالیت کانون‌های علمی

عناوین کانون‌های علمی ناظر به حوزه‌های دانشی رایج در حوزه‌های علمیه بدین شرح است: ادبیات عرب، فقه و اصول، کلام، منطق و فلسفه،

«کانون‌های علمی طلاب واحدهای آموزشی» تنها تشکیل طلبگی مدرسه‌محور با حضور حداقل ۵ نفر از طلاب واحدهای آموزشی است که تحت اشراف استاد راهنما در یکی از رشته‌های علمی حوزوی، به فعالیت‌های پژوهشی مبادرت می‌ورزند. این تشکلهای برای تقویت سنت‌های حوزوی و در راستای «تأمین و تربیت جامع و متوازن طلاب در عرصه‌های آموزشی، پژوهشی، تهذیبی»، «آموزش پژوهش و فعالیت‌های پژوهشی در مدارس...»، «پژوهش‌محوری در تربیت علمی طلاب و تأکید بر اصل همراهی پژوهش و آموزش با هدف نهادینه شدن مطالب در ذهن طلاب» که در اسناد بالادستی نظیر اهداف کلان سند چشم‌انداز حوزه و سیاست‌ها و برنامه‌های پژوهشی و نیز شرح وظایف معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه تصریح شده است.

راه‌اندازی و رشد کانون‌های علمی

بر اساس گزارش‌های موجود تعداد کانون‌ها در سال ۱۳۹۷ ۵۷ کانون بود که در سال ۱۳۹۸ این تعداد، به ۵۴ کانون با ۲۴۷۰ عضو و در سال ۱۳۹۹ آمار کانون‌ها به عدد ۶۵۰ با ۵۴۰۶ عضو رسید. همچنین در سال ۱۴۰۰

مبلغان قرار گیرد. معاونت پژوهش می‌تواند، با هم‌افزایی معاونت تبلیغ با تشکیل جلسات با بدنه نخبگانی و فعالان اجتماعی و مدنی عضو گروه‌های علمی و انجمن‌ها، با انجام یک پیمایش عالمانه، مسائل اصلی نیازمند تبیین و تبلیغ را شناسایی، رتبه‌بندی و حساسیت‌ها و درجه‌های پرداخت به هریک را در قالب پروژه‌های موضوع‌محور به سرانجام رسانده و دستبندی برای سایر گروه‌های تولیدکننده محتوا، پاسخگوها، فعالان تبلیغی و... مهیا سازد.

۲. تولید محتوای بنیادین برای تهاجم به مبانی بنیادین رقیب

بدون شک تهاجمات متظاهر اجتماعی به دین، بر بستری از بنیادهای نظری و بنیادی استوار است که اگر به‌درستی و به‌موقع شناسایی و مرتفع گردند، آنگاه این حمله‌ها مندرج خواهند شد و نیاز چندانی به تقابل دفعی نخواهد بود. معاونت پژوهش حسب رسالت ذاتی خود، این آمادگی را دارد که با شناخت دقیق ابرسازه‌هایی که طیف وسیعی از شبهات بر آنها مبتنی هستند، تهاجمی درخور را در این صراع تمدنی رقم زند.

۳. گفتمان‌سازی پژوهش در میان مبلغان و تبلیغ در میان پژوهشگران

از جمله اقدامات در این خصوص، عبارتند از: الف) برداختن انجمن‌های علمی به موضوعات تبلیغی، ب) تشکیل جلسات مشترک و هم‌اندیشی بین واحدها و مراکز پژوهشی و تبلیغی، ج) گسترش تبلیغ پژوهش محور، د) اعزام مبلغ نخبگانی.

فعالیت ترویجی پژوهش برای مبلغان در سطح عمومی از جمله اقدامات در این خصوص عبارتند از: الف) آموزش مهارت‌های پژوهشی به عموم مبلغان و استعداد آفرینان برتر تبلیغی، ب) تربیت مدرس روش تحقیق در رشته دانش تبلیغ و ارتباطات، ج) راه‌اندازی بخش ویژه تبلیغ در جشنواره‌های مختلف معاونت پژوهش، د) هدایت و راهبری گروه‌های علمی جهادی به سمت تولید محتوای پژوهشی تبلیغ‌محور.

• پیشنهاد به دیگر معاونت‌های حوزه

معاونت پژوهش برای عملیاتی شدن موارد ذیل، با دیگر مجموعه‌های حوزه همکاری خواهد کرد: ارتباط‌گیری با جریان‌های همسو در مقابله با غرب و دشمنان اسلام، آسیب‌شناسی مستمر تبلیغ (مبلغان، محتوای تبلیغی و مراکز تبلیغی)، برنامه‌ریزی در شیوه‌های نوین تبلیغ در فضای مجازی، تبلیغ گروهی در قالب استفاده از متخصصان چندرشته در کنار یکدیگر، تشکیل فرآگانه فرهنگی تبلیغی در استان‌ها، تشکیل کمیته‌های مشترک پژوهش و تبلیغ، تعیین نقش حوزه‌های علمیه در زمینه ابزارهای نوین ارتباطی در عرصه تبلیغ (پیام‌رسان‌ها، هوش مصنوعی، بازی‌های دیجیتال و...)، اختصاص بخشی از امتیازهای ارتقای هیأت علمی‌ها به امر تبلیغ (مراکز حوزوی پژوهشی، پژوهشگاه‌های موجود بخشی از موظفی اعضای هیأت علمی‌شان را برای تبلیغ تعریف کنند - امتیازی که مواردی چون مقالات علمی پژوهشی - امتیاز ترفیع سالانه یا ارتقای مرتبه برای تبلیغ در نظر گرفته شود.

پژوهش پشتیبان تبلیغ و مبلغان

تبیینی بر رهنمود مقام معظم رهبری بر حمایت و پشتیبانی پژوهش از تبلیغ تهاجمی

این پس، مراکز حوزوی بدون استفاده از عناوین دانشگاهی می‌توانند، همایش‌ها و مقالات خود را در این پایگاه نشر جهانی بدهند.

• برنامه‌های پیشنهادی معاونت پژوهش

مسأله تبلیغ پاسخگو و روزآمد که مورد انتظار و دل‌مشغولی مقام معظم رهبری دامت برکاته بوده است، حقیقتی لایه‌مند است که بسیاری از شئون و فعالیت‌های حوزوی را در بر می‌گیرد. بر این اساس، پس از فرمایشات مقام معظم رهبری، معاونت پژوهش جلسات هم‌اندیشی متعددی را درون معاونت و با قشرهای مختلف (با شش گروه متفاوت: اعضای انجمن تبلیغ و ارتباطات حوزه‌های علمیه، فعالان رسانه، مدیران انجمن‌های علمی حوزه، شورای هماهنگی واحدهای پژوهشی، پژوهشگران برتر و پیش‌کسوتان پژوهشی حوزه، نخبگان تبلیغ بین‌الملل حوزوی) برگزار کرد تا بسته‌ای از برنامه‌ها و سیاست‌ها که معاونت پژوهش می‌تواند در این راستا انجام دهد، تدوین شود. آنچه در ادامه این نوشتار ارائه می‌شود، پیشنهادات برخاسته از این جلسات است که در عرصه‌ها و ساحات مختلف پژوهشی می‌توان ارائه کرد:

۱. تشکیل کارگروه یا دفتر رصد و شناسایی مسائل، شبهات و فرصت‌ها:

در عصر کنونی گردش و تبادلات اطلاعات بسیار سریع صورت می‌گیرد و مخاطبان آگاه به‌جای بیان احکام، نیاز به تبیین، استدلال و منطقی محکم دارند. رویکرد مبلغ باید به‌سوی مسائل مستحدثه و نوپدید و پاسخ به نیازهای حکمرانی مشی‌کنند. از سوی دیگر باید مخاطبان براساس سن، جنس، اقلیم، فرهنگ، میزان اطلاعات و... دسته‌بندی شده و نیازهای هریک، شناسایی و در اختیار

تخصصی دینی»، شامل ۴۱۱ نشریه علمی حوزوی و دانشگاهی که ۲۰۷ نشریه آن حوزوی است. نشریات حوزوی شامل: ۹۱ نشریه علمی - پژوهشی، ۳۶ نشریه علمی - ترویجی و ۸۰ نشریه علمی - تخصصی است؛ این نمایه، در سایت معاونت پژوهش قابل دسترسی است.

• تبلیغ بین‌الملل

معاونت پژوهش در راستای ترویج معارف اهل‌بیت (علیهم‌السلام) در بعد بین‌الملل و پاسخگویی به نیازهای جهانی در خصوص دین اسلام، فعالیت‌هایی را به‌صورت مشترک با دیگر مراکز سامان داده است که عبارتند از:

الف) ترجمه آثار: یکی از عرصه‌های مهم و تأثیرگذار تبلیغ که مورد عنایت مقام معظم رهبری مد ظله العالی هست، تبلیغی در عرصه بین‌الملل است. در طول سه دهه گذشته، بیش از هفتاد هزار کتاب از سوی حوزویان تألیف شده است که نیاز است، با بازبینی و ویراست فرهنگی، بسیاری از آنها، به زبان‌های زنده دنیا ترجمه شود.

اولین نمایانگه کتاب حوزه در عرصه بین‌الملل، ویژه‌آثار برتر و منتخب در رشته‌های علوم انسانی توسط دبیرخانه طرح گفتمان علمی انقلاب اسلامی در سال ۱۴۰۱ برگزار شد.

ب) انعقاد تفاهم‌نامه با پایگاه استنادی جهان اسلام (ISC) برای نمایه‌زنی نشریات حوزه دین و

ثبت همایش‌های حوزوی در این پایگاه: از جمله اقدامات مهم در تبلیغ معارف دین و انقلاب اسلامی، عرضه اطلاعات و فعالیت‌های علمی حوزویان به جهانیان است؛ بر همین اساس و برای ثبت جهانی آثار علمی حوزویان، شیوه‌نامه ثبت همایش‌های حوزوی و اعتباربخشی آنها در پایگاه استنادی جهان اسلام (ISC) تدوین و به تصویب شورای راهبری آن مجموعه رسید. از

در آخرین دیدار مقام معظم رهبری با جمعی از مبلغان و طلاب حوزه‌های علمیه سراسر کشور، معظم‌له بر شکوفایی شدن تبلیغ و ارزش نهادن به فعالیت‌های تبلیغی تأکید داشتند.

ایشان در قسمتی از فرمایشات‌شان فرمودند: «تبلیغ صرفاً پاسخگویی به شبهه نیست، موضع دفاعی نیست. این کار، لازم است؛ اما فقط این نیست. طرف مقابل مبانی فکری دارد. باید به او حمله کرد. در تبلیغ موضع تهاجم لازم است. این لازمه‌اش شناخت صحنه است؛ یعنی شما باید بدانید که وقتی با انبوه شبهه در ذهن جوان‌ها مواجه می‌شوید، با کی طرفید، ما با کی طرفیم. حالا فرض کنید که یک شبهه‌ای را فلان سرمقاله‌نویس یا فلان ستون‌نویس فلان روزنامه، یا فلان مثلاً توییت‌زن توی فلان شبکه، فلان چیزی را مطرح کرده، ما با کی طرفیم؟ این کیست؟ آیا این خودش است که این کار را دارد می‌کند؟ احتمال قوی هست که این جور نباشد، احتمال قوی هست که این، یک پشت صحنه‌ای داشته باشد.»

با عنایت به نقش کلیدی معاونت پژوهش در رسیدن به این مطالبات، برخی از فعالیت‌های این معاونت که با این مطالبه ارتباط بیشتری دارد و برخی فعالیت‌هایی که خدمت به مبلغان نیز محسوب می‌شوند، در چهار محور زیر ارائه شده است:

• سیاست‌گذاری و گفتمان‌سازی

الف) طرح جامع تدوین جغرافیای دینی-فرهنگی استان‌ها؛

ب) طرح جامع نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی استان‌ها؛

ج) دبیرخانه گفتمان علمی انقلاب اسلامی؛

دبیرخانه گفتمان علمی انقلاب اسلامی، از مهم‌ترین بخش فعالیت‌های تبلیغی داخل و خارج کشور، به‌منظور بسط و گسترش آموزه‌های انقلاب اسلامی در عرصه بین‌الملل است. برای نخستین‌بار در جمهوری اسلامی، دستاوردهای علمی فاخر عالمان و محققان دینی و مراکز و مؤسسات پژوهشی و آموزش عالی حوزوی و دانشگاهی در رشته‌های مختلف علوم انسانی - اسلامی در یک مجموعه گردآوری شده است. این آثار در نمایشگاهی دائمی، در مدرسه مبارکه فیضیه قم و مدرسه مری تهران فرصت ظهور و بروز یافته است و در سایت ویژه‌ای به‌نام دبیرخانه عرضه شده است. در این دبیرخانه بیش از ۲۵۰ اثر منتخب، از بیش از پانزده مرکز بزرگ علمی، پژوهشی، در شانزده رشته علمی گردآوری شده است.

• تولید محتوا و پاسخگویی علم

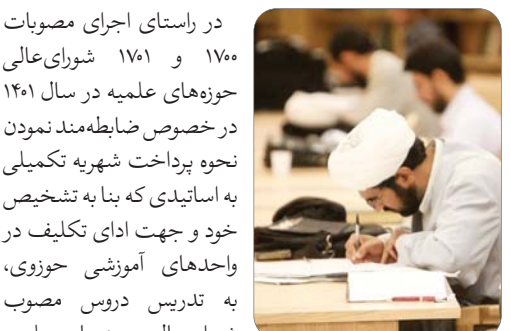
یکی از نکات مطرح در دیدار مقام معظم رهبری با مبلغان، «تجه معارف و خوراک فکری لازم» برای نشر و ترویج در جامعه بود. برخی فعالیت‌های معاونت پژوهش در همین راستا نقش آفرینی می‌کنند:

الف) دبیرخانه حمایت از پژوهش‌های مورد نیاز نظام اسلامی، هدایتگر پژوهش‌های حوزوی به‌سوی پاسخگویی به نیازها؛

ب) نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی دانش‌های اسلامی؛

ج) نشریات حوزوی؛ انتشار ۵۴ شماره از «نمایه نشریات

دستورالعمل پرداخت شهریه تکمیلی جهت فعالیت‌های پژوهشی اساتید واحدهای آموزشی

در راستای اجرای مصوبات ۱۷۰۰ و ۱۷۰۱ شورای عالی حوزه‌های علمیه در سال ۱۴۰۱ در خصوص ضابطه‌مند نمودن نحوه پرداخت شهریه تکمیلی به اساتیدی که بنا به تشخیص خود و جهت ادای تکلیف در واحدهای آموزشی حوزوی، به تدریس دروس مصوب شورای عالی حوزه‌های علمیه

مشغول هستند و دارای سوابق پژوهشی می‌باشند، «دستورالعمل پرداخت شهریه تکمیلی جهت فعالیت‌های پژوهشی اساتید واحدهای آموزشی» تدوین شده است. اساتید واحدهای آموزشی براساس فعالیت پژوهشی (که مجموعه‌ای از فعالیت‌های علمی پژوهشی و علمی ترویجی مندرج در دستورالعمل یادشده است)، در راستای علوم حوزوی یا پژوهش مورد نیاز حوزه که مورد تأیید معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه باشد، فعالیت می‌نمایند.

بخشی از درصد قابل افزایش مبلغ پایه شهریه تکمیلی، مربوط به فعالیت‌های پژوهشی اساتید است (که براساس جدول ماده ۲ مصوبه شماره ۱۷۰۰ شورای عالی حوزه‌های علمیه) به اساتید تمام‌وقت، حداکثر تا سقف ۲۵ درصد و اساتید ساعتی، حداکثر تا سقف ۲۰ درصد (براساس جدول ماده ۲ مصوبه شماره ۱۷۰۱ شورای عالی حوزه‌های علمیه) طبق معیارهای معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه در این دستورالعمل پرداخت می‌گردد.

در این میان ۱۰ درصد از افزایش شهریه تکمیلی فوق برای فعالیت‌های پژوهشی اساتید تمام‌وقت، به‌صورت ثابت و مابقی به‌صورت سالانه مشروط به استمرار انجام فعالیت‌های پژوهشی در هر سال می‌باشد.

در این دستورالعمل دو جدول طراحی شده است: جدول نخست درباره «آثار و فعالیت‌های پژوهشی ثابت» (۱۰ درصد) برای استاد تمام‌وقت و استاد ساعتی است و اساتید بر اساس فعالیت‌های مندرج در این جدول (نظیر کتاب پژوهشی، مقاله پژوهشی، مقاله علمی مروری یا علمی ترویجی و کرسی نظریه‌پردازی)، امتیاز می‌گیرند. براساس این جدول شرکت در دوره مهارت‌های پژوهشی که برای اساتید طراحی شده است، دارای امتیاز مؤثر است. بر این اساس اساتیدی که واجد شرایط شرکت در دوره هستند، تا زمانی که در دوره یادشده شرکت نکرده باشند، به سایر امتیازات از دو جدول نیز ترتیب اثر داده نمی‌شود و جدول شماره ۲ درباره «آثار و فعالیت‌های جاری سالانه» ۱۵- درصد - استاد تمام‌وقت و استاد ساعتی است و علاوه بر آثار ترویجی، پایان‌نامه دفاع‌شده استاد در سال، راهنمایی پژوهش درسی تا سقف ۱۰ مورد در سال، استاد راهنمای کانون‌های علمی دارای امتیاز است.

حمایت از پژوهشگران

برای سهولت و سرعت در ارزیابی و رتبه‌بندی پژوهشگران، آثار و فعالیت‌های علمی و پژوهشی متقاضیان، بر اساس داده‌های سامانه پژوهشگران، در دو سطح کارگروه داخلی (برای احراز تحقق فعالیت‌ها و کارگروه تخصصی برای تعیین امتیازهای آثار هر پژوهشگر) ارزیابی می‌شود. (جدول ۲)

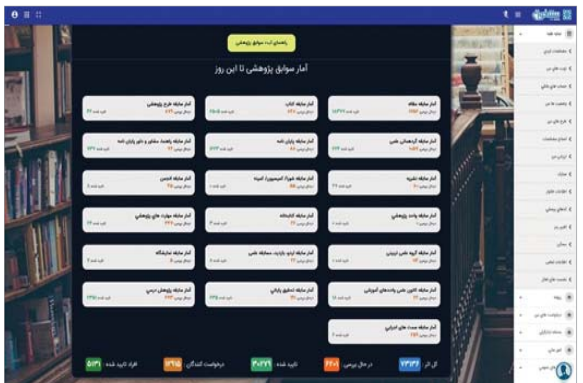
• د) اعطای خدمات به حوزویان دارای اثر و فعالیت پژوهشی؛

اعطای خدمات به حوزویان دارای اثر و فعالیت پژوهشی بر اساس جدول ۳ خواهد بود.

• ه) اصلاح آیین‌نامه‌های

«صندوق حمایت از فناوران و پژوهشگران کشور»

آیین‌نامه «صندوق حمایت از فناوران و پژوهشگران کشور» بر اساس بوم حوزه و به‌منظور بهره‌مندی پژوهشگران حوزی از حمایت‌های این صندوق اصلاح شد. در حال حاضر حوزویان می‌توانند، با ورود به سامانه این صندوق، آثار علمی خود، مانند مقاله، کتاب، طرح پژوهشی و پایان‌نامه را در بخش گروه معارف اسلامی بازگذاری کنند. در صورت تصویب و تأیید این آثار، حمایت‌های بالاحوض صندوق شامل این دسته از حوزویان خواهد شد.

در این مرحله، پژوهشگران می‌توانند با مراجعه به این سامانه، سوابق علمی و پژوهشی خود را در عرصه‌هایی همچون: کتاب، مقاله، طرح پژوهشی، گردهمایی علمی، کارگاه‌های پژوهشی انجمن‌ها، کانون‌ها و پایان‌نامه، ثبت و بازگذاری کنند. همچنین، در این مرحله امکان ثبت پژوهش درسی و تحقیق پایانی فعال شده است. با راه‌اندازی سامانه پژوهشگران در بستر پیشخوان حوزه‌های علمیه، تمامی فرآیند تشکیل پرونده، ارزیابی، تعیین وضعیت پژوهشی و هرگونه حمایت و ارائه خدمات به متقاضیان از اساتید، پژوهشگران و طلاب، صرفاً از طریق این سامانه و بر اساس آثار و فعالیت‌های ثبت‌شده در این سامانه خواهد بود.

• ب) شناسایی و تشکیل پرونده پژوهشگران

با راه‌اندازی سامانه پژوهشگران در سال ۱۴۰۰، شمار پرونده‌های تشکیل‌شده در سال ۱۴۰۲ به بیش از ۱۲۹۱۳ پرونده تا لحظه تدوین این گزارش رسیده و همچنان رو به افزایش است. (جدول ۱)

• ج) ارزیابی آثار و فعالیت‌های پژوهشگران؛

در حال حاضر، به‌استناد «دستورالعمل اجرایی شناسایی، ارزیابی و رتبه‌بندی پژوهشگران حوزوی» و

• جدول ۱: گزارش آماری آثار و فعالیت‌های پژوهشگران بر اساس سامانه پژوهشگران

ردیف	عنوان	کل افراد/آثار	بررسی‌شده	تأییدشده	ناقص و رد شده	در حال بررسی
۱	افراد	۱۲۹۱۳	۱۱۵۷۹	۵۱۲۹	۶۴۵۰	۱۳۳۴
۲	آثار	۷۳۱۰۱	۶۶۸۸۰	۳۲۳۰	۳۶۶۵۰	۶۲۲۱

• جدول ۲: گزارش آماری ارزیابی آثار و فعالیت‌های پژوهشگران

ردیف	عنوان کارگروه	محور ارزیابی	تعداد	توضیح
۱	کارگروه داخلی (کمیته تخصصی)	مدارج علمی	۳۰ نفر سالانه	
		اسکان	۳۵۰ نفر سالانه	
		معرفی به مرکز خدمات	۱۱۰۰ نفر	هدفمندی خدمات
		صدور گواهی به مراکز	۱۰ نفر سالانه	
۲	کارگروه تخصصی (کمیسیون علمی)	انتخاب پژوهشگران برتر	۳۹ نفر	
		شهریه تکمیلی اساتید	۲۰۰ نفر	
		رتبه‌بندی	۵۵ نفر	

• جدول ۳: جدول هدفمندی خدمات به پژوهشگران

عنوان	سطح پژوهشی	امتیاز آیین‌نامه	امتیاز هدفمندی	توضیح
آثار و فعالیت‌های ثبت‌شده در سامانه پژوهشگران	آثار و فعالیت‌های ثبت‌شده در سامانه پژوهشگران	با تأیید یک اثر، اعم از مقاله و کتاب، در معاونت پژوهش، امتیاز پایه، فارغ از سطح پژوهشی، داده خواهد شد.	۵ امتیاز پایه	امتیاز پایه، با امتیاز سطح پژوهشی جمع می‌شود.
پژوهش آموز «د»	پژوهش آموز «د»	با کسب امتیاز لازم از فعالیت‌ها و آثار بر اساس جداول معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه ویژه پژوهش‌آموزان	۵ امتیاز	۱. پنج امتیاز هدفمندی پژوهش‌آموز، به‌ازای هر سال، فعالیت جاری لحاظ می‌شود؛ به‌شرط آنکه فعالیت‌های پژوهشی فرد، بر اساس سامانه پژوهشگران، استمرار داشته باشد. ۲. به پژوهش‌آموز در حال تحصیل، تا سقف ۱۴ سال از بدو ورود، در ازای هر سال فعالیت پژوهشی، نیم نمره تا سقف ۵ امتیاز پژوهشی به‌عنوان سوابق داده می‌شود.
پژوهشیار «ج»	پژوهشیار «ج»	از ۱۵ تا ۲۴/۹۹ امتیاز بر اساس جداول معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه	۱۰ امتیاز	پژوهشیار، چنانچه به سقف امتیاز برسد؛ اما به‌سبب نوع فعالیت پژوهشی، امکان ارتقا به سطح پژوهشگری نیابد، با کسب حداقل ۴ امتیاز از آثار و فعالیت‌های پژوهشی در هر سال، نیم نمره تا سقف ۱۰ امتیاز هدفمندی به او داده می‌شود.
پژوهشگر ۱ «ب»	پژوهشگر ۱ «ب»	از ۲۵ تا ۹۴/۹۹ امتیاز پژوهشی بر اساس جداول معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه	۱۵ امتیاز	۱. سطح پژوهش جاری، بر اساس حداکثر امتیاز پژوهشی در سال اول لحاظ می‌شود. ۲. ارتقا به رتبه بالاتر در هر سطح، بر اساس شرایط مندرج در آیین‌نامه رتبه‌بندی پژوهشگران خواهد بود.
پژوهشگر ۲ «الف»	پژوهشگر ۲ «الف»	از ۹۵ امتیاز پژوهشی به بالا بر اساس جداول معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه	۲۵ امتیاز	پس از کسب این رتبه، ۲۵ امتیاز هدفمندی ثابت بوده و به‌شرط کسب حداقل ۶ امتیاز پژوهشی در هر سال، یک امتیاز هدفمندی تا سقف ۱۰ امتیاز هدفمندی اضافه خواهد شد.

دبیرخانه حمایت از

پژوهش‌های مورد نیاز نظام و جامعه اسلامی

در سال ۱۳۹۹ دبیرخانه حمایت از طرح‌های پژوهشی بر اساس مصوبات شورای عالی حوزه‌های علمیه در مرکز مدیریت شروع به کار کرد و برای پیشبرد برنامه‌ها و سیاست‌های ابلاغی، ۲۸ گروه علمی در دانش‌ها و مسائل مختلف تشکیل داد.

• گزارش اجمالی دبیرخانه نیازسنجی پژوهشی

مهم‌ترین اقداماتی که در این بخش انجام شده‌اند، عبارتند از:

- در سال ۱۴۰۰ با اضافه شدن گروه‌های علمی جدید و همچنین مسائل روز، نسخه اول دفترچه اولویت‌های پژوهشی به‌روزرسانی شد؛ از این‌رو دبیرخانه از طریق گروه‌های علمی با رصد میدانی از مراکز حاکمیتی و هم‌اندیشی علمی با حضور صاحب‌نظران، در اولویت‌های پژوهشی تجدید نظر نموده و نخستین ویرایش کتاب «اولویت‌های پژوهشی مورد نیاز نظام و جامعه اسلامی» را منتشر نمود.

• در سال ۱۴۰۱ با ادامه روند برگزاری جلسات هم‌اندیشی‌های علمی، اولویت‌های پژوهشی هر گروه به‌روزرسانی و در قالب ویرایش جدید کتاب «اولویت‌های پژوهشی مورد نیاز نظام و جامعه اسلامی» که مشتمل بر بیش از ۳۰۰ اولویت پژوهشی است، به جامعه پژوهشگران جهت انعقاد قراردادهای پژوهشی و پاسخ‌گویی ارائه شد.

• همچنین در آبان‌ماه ۱۴۰۱ و با توجه به ناآرامی‌ها و اغتشاشات رخ داده در سطح کشور، ۲۴ محور پژوهشی دارای اولویت را با عنوان «حوزه علمیه، دین و راهبردهای فرهنگ عمومی» شناسایی و در اختیار جامعه پژوهشگران قرار داد.

۲) فراخوان حمایت از آثار مسأله‌محور و مورد نیاز نظام، جامعه اسلامی و حوزه‌های علمیه

در فروردین‌ماه ۱۴۰۰ پس از آماده‌سازی زمینه حمایت از پژوهشگران و مؤسسات پژوهشی حوزوی، فراخوان عمومی حمایت از طرح‌های پژوهشی

مسأله‌محور اعلام شد که در همین راستا، تا پایان سال ۱۴۰۱، بیش از ۴۲۰۰ اثر پس از بررسی اولیه در دستور کار دبیرخانه قرار گرفته است که تمامی آثار براساس موضوع، تفکیک و برای بررسی بیشتر به گروه‌های علمی دبیرخانه ارجاع شده است.

۳) طرح‌های پژوهشی شاخص در حال اجرا در دبیرخانه

۱. اصلاح قوانین بانکداری براساس معیارهای الگوی اقتصاد مقاومتی (بخش دوم قانون بانکداری جمهوری اسلامی ایران)؛
۲. مطالعه راهبردی نظام جذب و گزینش طلاب؛ وضعیت‌شناسی، آسیب‌شناسی و راه‌کارهای بهبود آن؛
۳. مسائل اولویت‌دار مخاطب تبلیغ دینی در جمهوری اسلامی ایران؛ سیاست‌ها و راهبردها؛
۴. مسائل اولویت‌دار روش تبلیغ دینی در جمهوری اسلامی ایران؛ سیاست‌ها و راهبردها؛
۵. مسائل اولویت‌دار محتوای تبلیغ دینی در جمهوری اسلامی ایران؛ سیاست‌ها و راهبردها؛
۶. مسائل اولویت‌دار مبلغ تبلیغ دینی در جمهوری اسلامی ایران؛ سیاست‌ها و راهبردها؛
۷. طرح جامع اسلام‌شناسی؛ معرفی مبانی اعتقادی، سیره معصومان علیهم‌السلام، معرفی بزرگان و متون مقدس اسلام به پیروان دیگر ادیان با رویکرد ادیانی با محوریت قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام؛
۸. نظام‌واره مسائل و آسیب‌های حوزه و روحانیت؛
۹. نظام مسائل اقتصاد حوزه علمیه و روحانیت؛
۱۰. خدمات اجتماعی روحانیت در جامعه اسلامی (بایسته‌ها، آسیب‌ها و راه‌کارها)؛
۱۱. راهبردهای تقویت امید به آینده در فضای جامعه با تکیه بر نقش حوزه‌های علمیه؛

۱۲. تبیین جایگاه حوزه علمیه در سیاست‌گذاری کلان کشور با توجه به مبانی اسلامی و اسناد بالادستی؛
۱۳. نسبت حوزه و نظام اسلامی؛
۱۴. آسیب‌شناسی فرهنگ دین‌داری در جامعه و راه‌های ارتقای آن با توجه به سیاست‌های حوزه.

۴) گزارش اجمالی آثار ارسال شده به دبیرخانه

از ابتدای شروع فعالیت «دبیرخانه حمایت»، تا پایان سال ۱۴۰۱ طرح‌های پژوهشی، کتاب‌ها و پایان‌نامه‌های متعددی به دبیرخانه ارسال شده است که به تفکیک موضوع میان گروه‌های علمی دبیرخانه تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته که در ذیل به اجمال گزارشی ارائه و در بخش سوم، به گزارش تفصیلی آن پرداخته می‌شود:

• کل آثار ارسالی: ۴۲،۸۹۰ مورد

در دوره ۱۴۰۰-۱۳۹۹: ۱،۵۳۱ مورد

در دوره ۱۴۰۱-۱۴۰۰: ۲،۷۵۸ مورد

• آثار به تفکیک قالب:

طرح پژوهشی: ۱،۰۱۸ مورد

پایان‌نامه دفاع‌شده با قابلیت تبدیل به کتاب: ۲،۴۳۰ مورد

کتاب: ۸۴۱ مورد

• آثار تأییدشده: ۵۰۴ مورد

طرح پژوهشی: ۲۹۹ مورد

پایان‌نامه دفاع‌شده با قابلیت تبدیل به کتاب: ۳۳ مورد

(حمایت از چاپ و نشر کتاب): ۱۷۲ مورد

در مرحله صفحه‌آرایی: ۳ مورد

در مرحله مجوز نشر: ۳ مورد

در مرحله چاپ: ۱۷ مورد

چاپ شده: ۲۰ مورد

• وضعیت کتاب‌های تأیید شده جهت حمایت چاپ:

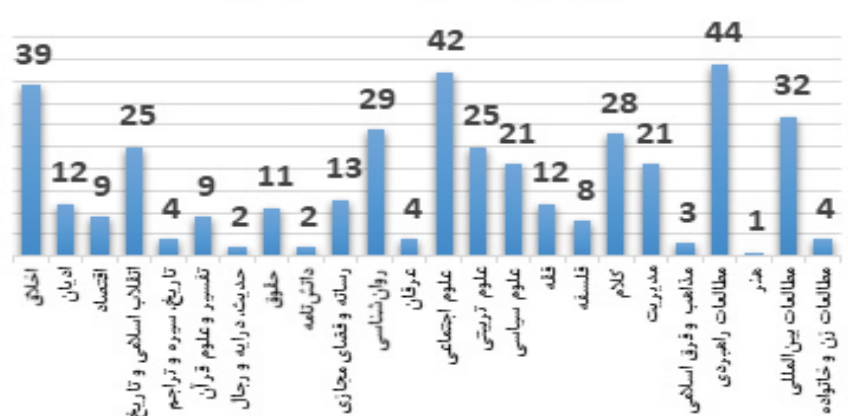
چاپ شده: ۱۰۵ مورد

در حال چاپ: ۶۷ مورد

• پی‌نوشت

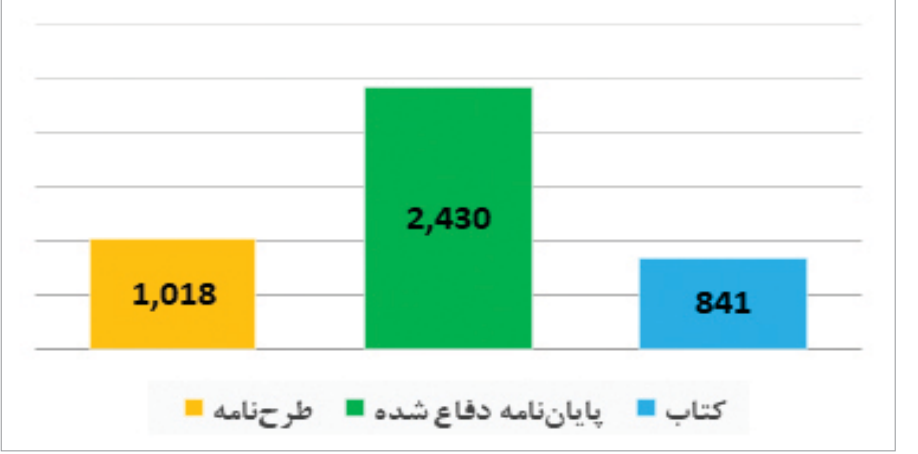
۱. پایان‌نامه‌ها در صورتی‌که تأیید شوند، همانند یک طرح پژوهشی وارد روند پژوهش شده و اصلاحات لازم زیر نظر گروه‌های علمی بر روی آن‌ها صورت گرفته و سپس مراحل چاپ تا انتشار را طی می‌کنند.

وضعیت آثار پژوهشی تأییدشده به تفکیک گروه‌های علمی تا اسفند ۱۴۰۱

آثار ارائه شده به تفکیک قالب

کل موارد ارائه شده: ۴۰،۲۸۹ مورد

انتشار کتاب‌های اولویت‌های پژوهشی ناظر به دانش‌ها

• اولویت‌های پژوهشی ناظر به نیازهای دینی - فرهنگی در استان‌ها

۷. اولویت‌های پژوهشی امامت پژوهی.

- پیگیری شده و تاکنون در ۱۶ استان پیشرفت‌هایی داشته است. به‌مناسبت هفته پژوهش از ویراست اولیه سه استان رونمایی می‌شود. امید است، هر دو کلان‌پروژه استانی تا پایان سال ۱۴۰۴ به‌صورت کامل اجرایی شده، نتایج آنها در اختیار مدیران ارشد، پژوهشگران استانی و مبلغان قرار گیرد. سه اثر آماده انتشار عبارتند از:
 ۱. نیازسنجی و تعیین اولویت‌های دینی فرهنگی استان سمنان؛
 ۲. نیازسنجی و تعیین اولویت‌های دینی فرهنگی استان کردستان؛
 ۳. نیازسنجی و تعیین اولویت‌های دینی فرهنگی استان آذربایجان شرقی.

۸. اولویت‌های پژوهشی اصول فقه؛
 ۹. اولویت‌های پژوهشی علوم و معارف حدیث؛
 ۱۰. اولویت‌های پژوهشی کلام شیعه.
 آثار منتشرشده با عنوان اولویت‌های پژوهش دانش‌های حوزوی، در پایگاه اطلاع‌رسانی معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه ارائه شده است و به‌روزرسانی برخی از این کتاب‌ها در دستور کار این مدیریت قرار دارد.

طی سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲، چهار کتاب دیگر از این مجموعه نهایی شده و به‌مناسبت هفته پژوهش، امسال از آن‌ها رونمایی می‌شود:

۱. اولویت‌های پژوهشی دانش مطالعات اجتماعی؛
۲. اولویت‌های پژوهشی مشاوره اسلامی؛
۳. اولویت‌های پژوهشی دانش فلسفه؛
۴. مجموعه مسائل حوزه علمیه و هنر. همچنین برای دانش‌های زیر، طرح و قرارداد تهیه شده است و امید است تا پایان سال ۱۴۰۳ انتشار یابند:

۱. اولویت‌های پژوهشی دانش تاریخ و سیره؛
۲. اولویت‌های پژوهشی دانش رجال؛
۳. اولویت‌های پژوهشی دانش مدیریت اسلامی؛
۴. اولویت‌های پژوهشی دانش اخلاق اسلامی؛
۵. اولویت‌های پژوهشی دانش فقه اللغة و صرف؛
۶. اولویت‌های پژوهشی دانش نحو و بلاغت؛

هدف از کلان‌پروژه «جغرافیای دینی - فرهنگی» معرفی بوم‌شناخت و ظرفیت دینی- فرهنگی از استان‌های مختلف است. تاکنون در ۱۶ استان این طرح پیگیری شده و مجریان استانی مشغول توصیف استان خود از این منظر بر اساس الگوی واحد هستند. به‌مناسبت هفته پژوهش از ویراست اولیه جغرافیای دینی - فرهنگی چهار استان زیر رونمایی می‌شود:

۱. جغرافیای دینی- فرهنگی استان سمنان؛
۲. جغرافیای دینی- فرهنگی استان مرکزی؛
۳. جغرافیای دینی- فرهنگی استان آذربایجان شرقی؛
۴. جغرافیای دینی- فرهنگی استان کهگیلویه و بویراحمد.

هدف از کلان‌پروژه «نیازسنجی و تعیین اولویت‌های پژوهشی فرهنگی - دینی در استان‌ها»، شناسایی نیازها و تعیین اولویت چالش‌های فرهنگی دینی در هر استان

شناسایی اولویت‌های پژوهشی، در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری تحقیقات پژوهشی نقشی مهم و تأثیرگذار دارد؛ در هر برنامه‌ریزی تحقیقاتی، نخستین پرسش پس از شناخت موضوع، اهمیت و اولویت آن در مقام پژوهش است. نیازها و انتظارات جامعه، مدیران و برنامه‌ریزان پژوهشی را به سمتی سوق می‌دهد که برای شروع یک پروژه علمی و سرمایه‌گذاری معنوی و مادی در آن، اولویت پژوهشی آن را معین کنند و از انجام تحقیقات موازی، تکراری و با اولویت‌های کمتر جلوگیری کنند.

معاونت پژوهش حوزه‌های علمیه، با عنایت به جایگاه و اهمیت این مسئله، اجرای طرح‌های «نیازسنجی پژوهشی دانش‌های حوزوی» را در اولویت برنامه‌های خود قرار داده است و از سال ۱۳۹۱ تاکنون، در اثر زیر را منتشر کرده است:

۱. اولویت‌های پژوهشی دانش فقه؛
۲. اولویت‌های پژوهشی تفسیر و علوم قرآن؛
۳. اولویت‌های پژوهشی مناسبات دین و روان‌شناسی؛
۴. اولویت‌های پژوهشی اقتصاد اسلامی؛
۵. اولویت‌های پژوهشی نظام تعلیم و تربیت حوزه علمیه؛
۶. اولویت‌های پژوهشی ادبیات داستانی؛
۷. اولویت‌های پژوهشی فقه سیاسی؛

گزارش اجمالی فعالیت‌های

شورای اعطا و کمیسیون‌های تابعه

از سال ۱۴۰۰ تا دی ۱۴۰۲

این شورا بالاترین مرجع اعتباربخشی و اعتبارسنجی حوزه‌های علمیه در پنج عرصه «نشریات علمی»، «واحد‌های پژوهشی»، «انجمن‌ها و قطب‌های علمی»، «کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد، مناظره و آزاداندیشی» و «واحد‌های فرهنگی، تبلیغی و رسانه‌ای» ایفای نقش می‌کند.

به‌منظور کارشناسی و اظهارنظر در موضوعات مورد نیاز شورا، در خصوص پنج عرصه فوق، کمیسیون‌های تخصصی در دبیرخانه شورا تشکیل شده است:

ردیف	واحد	عنوان	از سال ۱۴۰۰ تا دی ۱۴۰۲
۱	شورای اعطا	تعداد جلسات	۱۶
		تعداد مصوبات	۲۱۴
		تصویب و اصلاح آیین‌نامه	۲۹
۲	کمیسیون نشریات	تعداد جلسات	۲۱
		تعداد مصوبه	۲۶۶
		تقاضای‌های وارد	۱۰۵
۳	کمیسیون واحدها پژوهشی	دریافت رتبه علمی پژوهشی	۱۰
		دریافت رتبه علمی ترویجی	۷
		تجدید رتبه علمی	۲۶
۴	کمیسیون نظریه‌پردازی	تعداد ارزیابی‌های تفصیلی از نشریات	۲۲۹
		تعداد جلسات	۱۷
		تعداد مصوبه	۱۲۸
۵	کمیسیون واحدها پژوهشی	تعداد واحدهای مجوزگرفته	۹
		واحدهای رزده	۳
		موافقت اصولی	۱۱
۶	کمیسیون کرسی‌های فرهنگی	تجدید مجوز	۱۱
		اصلاح آیین‌نامه	۵
		تعداد جلسات	۴
۷	کمیسیون نظریه‌پردازی	تعداد مصوبات	۲۲
		تصویب و اصلاح آیین‌نامه	۴
		تقاضای وارده	۲
۸	انجمن‌ها	برگزاری پیش‌کرسی	۱
		کرسی نهایی برگزارشده	۱
		تعداد جلسات	۱۸
۹	کمیسیون فرهنگی	تعداد مصوبات	۹۲
		تقاضای وارده	۷
		انجمن‌های مجوزگرفته	۴
۱۰	کمیسیون فرهنگی	اصلاح آیین‌نامه	۱۹
		آیین‌نامه مصوب	۳
		تعداد جلسات	۱۵
۱۱	کمیسیون فرهنگی	تعداد مصوبات	۲۰
		تصویب آیین‌نامه‌ها	۴
		مجموع جلسات شورای اعطا و کمیسیون‌ها	۹۱
جمع‌بندی نهایی	شورای اعطا و کمیسیون‌ها	مجموع مصوبات شورای اعطا و کمیسیون‌ها	۷۲۲
		مجموع آیین‌نامه‌های تصویب و اصلاح آیین‌نامه در شورا	۶۴

نیازهای جامعه و نظام باشد.

این سامانه به‌تازم نامی www.needs.ismc.ir اطلاعات کتاب‌های نیازسنجی را با قابلیت جستجو در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد و این قابلیت را دارد که پژوهشگران بتوانند، موضوعات پژوهشی را که نیازمند تحقیق و پژوهش می‌دانند، به‌نام خود ثبت کرده و به دیگران معرفی کنند.

همچنین تعیین اولویت‌ها و اولویت‌دهی به نیازها بر مبنای خرد جمعی خواهد بود و پژوهشگران و کاربران با شرکت در چرخه اولویت‌دهی با پاسخ به پرسش‌هایی، میزان اولویت نیازهای ثبت‌شده را تعیین می‌کنند.

از دیگر ویژگی‌های این سامانه آن است که پژوهشگران مختلف دانش‌های اسلامی و انسانی می‌توانند، با مراجعه به این سامانه، موضوعات موجود در سامانه را با درخواست و ویرایش و تکمیل بانک اطلاعاتی آن به‌نام خود، ثبت نمایند.